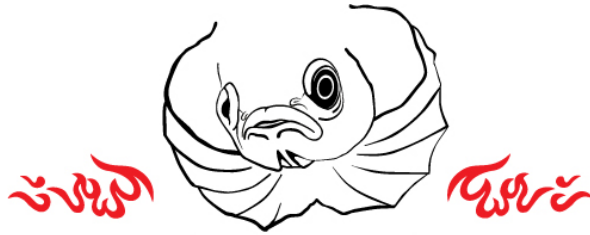




• **YELLOW LEG, PEA COMB HATCH** •  
Bred Pure Since 1936  
By Herman Pinnon Game Fowl Farm, Dexter, Missouri  
*The Quality Magazine Devoted To Game Fowl*





[www.diendancacanh.com](http://www.diendancacanh.com)

# *Biệt dưỡng ư Tiền biệt dưỡng*

*Herman Pinnon*

*Dịch theo nguyên bản "Keep & Pre-keep" của Herman Pinnon*

Tác giả là một đại sư kê với hơn 60 năm chinh chiến. Ông từng thắng rất nhiều giải derby được tổ chức tại Mỹ. Có năm ông thắng đến 10 giải trong đó có World Championship tại Copper State. Về sau này, chánh quyền cấm đoán trò đá gà gấu gao hơn, ông giải nghệ, tập trung vào việc lai tạo và bán gà, trong đó có dòng Herman Pinnon Yellow Leg Hatch trứ danh. Ông đóng góp rất nhiều bài vở cho tạp chí Gamecock. Ông cũng từng được vinh danh là "sư kê của năm" (Cocker of the Year). Sách chứa đựng nhiều thông tin vô giá cho những ai muốn gia tăng kiến thức trong lãnh vực này.

## *Tiền biệt dưỡng*

Tôi sẽ đề cập đến hàng loạt vấn đề trong phương pháp biệt dưỡng của mình, chẳng hạn như tiền biệt dưỡng, mà nó kéo dài 14 ngày. Tôi thực sự muốn 21 ngày để chiến kê làm quen với kê phòng (cock house) hay hoàn toàn sung sức và sẵn sàng xuất trận.

Trước hết, chọn những chiến kê đẹp dáng nhất mà bạn có. Kiểm tra để chắc chắn gà không bị rận và không quá mập hay quá gầy. Bây giờ, kiểm tra cán, ngón và mắt xem có tật không. Bắt từng con mà bạn đã chọn vào kê phòng và rửa cán, ngón bằng nước xà bông ấm. Để khô rồi bôi dầu ăn (sweet oil). Chích 1 cc vitamin B-12. Thực hiện cho từng con, kèm uống thuốc tẩy giun. Cắt cựa ngắn còn 1.2 cm.

Bây giờ tôi hy vọng bạn đã chuẩn bị sẵn lòng bới (scratch pen). Trước hết, lồng càng to càng tốt nhưng cỡ 1.2 m x 1.2 m là đủ nếu bạn chăm sóc tốt. Tôi thích đổ lõi bấp dài cỡ 15 cm vào lồng. Nếu bạn không có lõi bấp thì rom khô cũng được. Tôi thích ghép mỗi chiến kê với một mái trong vòng 10 ngày. Trộn thức ăn với lõi bấp và rom để gà bới tìm thức ăn. Đây là bài tập. Cho chúng ăn hai lần mỗi ngày. Nếu bạn có một số chiến kê mà chúng thừa hay thiếu cân, hãy cho những con thiếu cân ăn nhiều hơn, nếu gà quá mập, hãy giảm bớt lượng thức ăn một chút. Canh bắt gà vào ban đêm để xem chúng như thế nào và ghi chú bộ dạng cũng như phản ứng của chúng. Nếu gà quá gầy, cột một sợi dây lên lồng. Cột dây trắng nếu gà quá mập và cột dây màu nếu gà quá gầy, chỉ để bạn nhớ được con nào quá mập hay quá gầy.

Bây giờ, để giảm béo, cho gà ăn bữa đêm trong chén và đổ nước nho vào. Thực tế, tôi thích ngâm thức ăn trong nước nho khoảng 1 giờ. Nhớ bỏ sạn và vỏ sò vào lồng để gà có thể ăn bất cứ khi nào chúng muốn.

Vào ngày thứ 10, bắt gà mái khỏi lồng và bông gà trống. Đem nó đến kê phòng rồi xoa bóp và trò chuyện với nó để nó biết rằng bạn là người thân. Đừng bao giờ làm nó khó chịu. Đừng chộp hay khống chế nó. Giờ hãy chích 1/2 cc vitamin B-12. Hoán đổi lồng từ giờ cho đến hết quá trình biệt dưỡng. Cho ăn một chút táo và một muỗng đầy thức ăn của chó loại tốt. Chuối cũng tốt. Giữ chúng đói để bới tìm thức ăn.

Bây giờ, nếu các chiến kê đều ổn và có trọng lượng thích hợp thì bạn đã làm đúng. Để tôi

nói điều này: Hãy luôn nhớ rằng, tôi thà có chiến kê thừa cân 3 oz [85 g] còn hơn chiến kê thiếu cân 1 oz [28 g]. Nếu mọi thứ đều ổn, bạn có thể mang chúng vào kê phòng. Giờ là lúc bắt đầu biệt dưỡng.

Trước tiên, đừng cho ăn gì trong 12 giờ đầu tiên. Tôi hy vọng bạn bố trí đủ lồng bay (fly pen) cho từng con trong kê phòng, bằng không trong lần cho ăn đầu tiên, bạn lấy một ít bánh mì cũ đem ngâm với sữa và cho mỗi con ăn một miếng lớn.

Về thức ăn, tôi không thể bảo mỗi con nên ăn bao nhiêu bởi cũng lượng thức ăn ấy, có con tăng cân nhưng có con lại sụt, vì vậy bạn cần quan sát phản ứng của chúng. Kiểm tra cân nặng. Tôi dùng loại thức ăn bò câu đua (racing pigeon feed) trộn với bắp. Tôi cũng dùng một ít hạt gai dầu (hemp) và hạt "sofare". Tôi trộn khoảng 2 gallon [7.6 lít] loại hạt này. Tôi áp dụng tỷ lệ một phần hạt gai dầu với một phần hạt "sofare" và trộn đều. Đây là thức ăn khô. Tôi cũng nấu một số thức ăn. Mua một số bắp cùng với lúa mạch chà (pearl barley) và một số yến mạch chà (oat groat) hay tách vỏ, tùy theo cách gọi của mỗi người, và cùng với một số nho khô (raisin). Kế đó, hãy trộn thức ăn mà chúng ta sắp sửa nấu. Trộn 1/2 phần bắp, 1/4 phần yến mạch và 1/4 phần lúa mạch. Thêm 1 phần nho. Bỏ tất cả vào nồi và thêm sữa. Đổ sữa ngập trên thức ăn độ 5 cm rồi đun sôi. Tắt bếp và bắc nồi ra để nguội rồi bỏ vào tủ lạnh. Giữ lạnh. Cho ăn 1/2 phần thức ăn nấu trộn với 1/2 phần thức ăn khô. Quan sát phân. Nếu phân quá lỏng, giảm chút thức ăn nấu và tăng thức ăn khô. Nếu phân quá đặc, tăng thức ăn nấu. Kiểm tra mỗi buổi sáng. Phân nên ẩm với chóp trắng mà bạn có thể bóc lên mà không dính tay.

Về thức ăn. Trộn 1/2 phần thức ăn nấu với 1/2 phần thức ăn khô. Chia một trái trứng tươi cho mỗi 3 chiến kê. Cũng chia một muỗng dầu Linatone cho mỗi 6 chiến kê, dùng mỗi ngày cho đến ba ngày cuối trước khi xuất trường. Tuần sau cùng ngưng cho ăn trứng tươi và bắt đầu chỉ sử dụng lòng trắng trứng luộc.

Tính số ngày mà bạn sắp sửa đem gà đi đá. Nếu bạn tính đá vào chủ nhật thì thứ hai đầu tuần, cho mỗi chiến kê nửa viên synthroid 6.8 mg (1/10 grain). Nếu bạn dự tính đá vào thứ bảy, thì đêm chủ nhật trước đó cho mỗi con nửa viên synthroid 6.8 mg, rồi lặp lại vào đêm thứ ba, rồi đêm thứ năm. Sau khi cho uống liều synthroid sau cùng, hãy chích 1/4 cc vitamin B-12 và 1/4 cc testosterone, loại hormon giới tính đực mà bạn trữ trong tủ thuốc.

Một số điều cực kỳ quan trọng, bạn phải chắc chắn tất cả chiến kê được kiểm tra máu và tiêm vắc xin ngừa bệnh New Castle, viêm phế quản (bronchitis) và đậu gà (fowl pox). Chúng cũng cần được kiểm tra xem có bệnh Marek hay liệt cơ (range paralysis) không. Như dân gian thường nói "phòng bệnh tốt hơn chữa bệnh", vì vậy hãy để ý bất kỳ dấu hiệu bệnh tật nào.

Về độ ẩm (moisture) của gà. Tuần sau cùng, để gà ăn xong đợi 15 phút mới cho uống. Cứ để chúng uống tùy thích. Vào ba ngày sau cùng, hãy để gà nghỉ ngơi và giảm nước uống. Hãy để chúng uống 7-8 ngụm rồi lấy chén nước đi. Nhốt gà vào tủ dưỡng (stall) và chỉ thả ra khoảng 15 phút vào sáng sớm và ban đêm. Vào hai ngày sau cùng, che kín tủ dưỡng để gà nghỉ ngơi

hoàn toàn và tích trữ thật nhiều năng lượng. Thức ăn ngày sau cùng chỉ toàn bắp xay và lòng trắng trứng. Cho mỗi con một muỗng đầy. Nếu bạn phải đi xa, giảm chút thức ăn vào bữa đêm.

Khi đến trường đấu, nếu có kê phòng thì bạn cứ để chúng yên cho đến khi bạn sửa soạn xong tủ dưỡng. Bấy giờ mới đem gà vào phòng, bắt từng con rửa mặt và nhốt vào tủ dưỡng. Khi đã bố trí xong xuôi, bạn mới sửa soạn lồng kẽm. Trải một số báo lên nền và đặt lồng lên trên. Thả gà và chờ chúng thải phân xong thì hãy dọn. Đừng lo lắng nếu phân hơi lỏng. Chúng sẽ đặc lại. Để gà vận động khoảng 15 phút rồi nhốt về tủ dưỡng.

Từ trước khi khởi hành, lược một vài trái trứng và tách lấy lòng trắng. Cho vào hũ và đổ nước. Cho thêm bắp xay vào nữa. Nhớ mang nước ở nhà theo. Bây giờ hãy kiểm tra mỗi con xem có còn thức ăn thừa trong điều không. Nếu còn thì đừng cho ăn hạt nữa. Chỉ cho ăn một ít lòng trắng và uống 4-5 ngụm nước.

Nếu bạn sắp sửa đá hôm nay, trộn một vài lòng trắng trứng với 2 muỗng đường và một ít sữa, rồi cho gà ăn 3-4 miếng. Nếu bạn phải giữ gà cho đến hôm sau, cho ăn khoảng 1 muỗng bắp xay và lòng trắng trứng. Nếu giải derby kéo dài suốt ngày, cho ăn một ít lòng trắng trứng với sữa. Bạn phải kiên nhẫn lèo lái thôi.

## CHỨC MAY MẮN

### VỀ VẤN ĐỀ LUYỆN GÀ

Bắt mỗi con và đặt lên bàn tập (work bench). Xoa bóp thật kỹ và làm thân với nó. Hát (flirt) gà khoảng 10 lần. Mỗi lần đều nhẹ nhàng. Khi kết thúc, rửa mặt gà bằng nước hoa phi (witch hazel). Làm tương tự với mỗi con. Tăng số lần hát lên 30. Bắt từng con và nhốt vào lồng kẽm. Xổ gà tối thiểu 3-4 lần trong quá trình biệt dưỡng. Nhớ cất ngăn cựa. Tôi không bao giờ dùng đồ bịt mỏ, cựa (sparring muffs) cho gà trưởng thành, nhưng dùng cho gà tơ. Chọn giờ trưa 12 hay 1 p.m và trộn ít hạt với rom và để gà tập bới. Một cách khác cũng tốt là nếu bạn có dây cột và bãi cỏ gần đó để cột chúng trong khoảng 30 phút mỗi ngày để tận hưởng cỏ và không khí tươi. Nhưng không cột dây vào ba ngày cuối. Tôi cũng lấy lồng xách (carrying case) và nhốt gà vào đấy vài phút mỗi ngày để chúng làm quen.

Khi xổ gà, bắt đầu bằng cách nhử thật gần rồi thả sau đó vài bước. Chúng ta muốn chúng đá thật chính xác.

## *Biệt dưỡng*

Để bắt đầu, bạn phải có lồng bới cả trong nhà lẫn ngoài trời, mỗi thứ 10 cái. Bạn cũng cần một kê phòng lớn với tủ dưỡng rộng khoảng 1m<sup>2</sup> mỗi con. Điều này cho phép gà có thể xoay trở

mà đuôi không chạm vào thành tủ và trở nên xơ xác; tủ rộng cũng làm bớt cảm giác tù túng và do đó giúp chiến kê bớt căng thẳng.

Tôi thích tủ dưỡng lát sàn gỗ để hút ẩm từ phân. Bạn cũng cần một bàn tập để hát gà.

Bạn sẽ mang chiến kê ra lồng bới ngoài trời tối thiểu ba lần mỗi ngày và để chúng bới khoảng một giờ trong lớp rom dày. Nhưng đừng bao giờ thả gà ngay sau khi tập bay bởi chúng có thể trúng gió và những bệnh khác.

Gà đem biệt dưỡng nên quá cân ít nhất 3 oz [85 g] so với trọng lượng thi đấu.

Lau đầu gà bằng nước hoa phi (witch hazel) và rửa cán và ngón bằng nước xà bông ấm. Bôi dầu ăn lên cán và ngón chân, và nhẹ nhàng thả gà xuống bằng cách xoa bóp và làm thân với chúng.

Đừng bao giờ gấp gáp hoặc đốc thúc bởi điều này sẽ làm chúng nhát và e sợ bạn.

Đặt mỗi con vào tủ và đừng đổi sang ngăn khác trong suốt quá trình biệt dưỡng. Hãy để nó trở thành ngăn tủ riêng của chiến kê. Đặt chạc trong mỗi tủ để gà đậu. Nó sẽ nghỉ ngơi được thoải mái hơn.

Luôn cho gà ăn sau mỗi 12 giờ, chẳng hạn bữa sáu giờ sáng và bữa sáu giờ tối. Luôn kiểm tra điều trước khi cho ăn để xem nó đã tiêu hoá hết thức ăn bữa trước chưa. Nếu vẫn còn thức ăn, cho nó ăn vài miếng lòng trắng trứng thay vào khẩu phần bữa ăn đó. Luôn bật đèn khi cho ăn đầu buổi sáng hay buổi tối.

Trong phương pháp này "xổ tay" (hand sparring) là một phần quan trọng trong việc đưa chiến kê đạt đến đỉnh cao phong độ.

Gà được xổ tay sẽ tập luyện nặng nhọc hơn nhiều so với trên bàn tập. Và bài tập tác động một cách tự nhiên lên cơ thể gà, giống như khi đá ngoài trường.

Bạn nên cho xổ tay vài cú, tập ba bốn lần mỗi ngày cho đến ngày thứ ba trước hôm thi đấu.

Xổ tay có nghĩa đem một con gà khác vào lồng bay và để chiến kê phóng lên đá nó. Hầu như mỗi khi xổ tay tôi đều sử dụng một con gà chết mà tôi trữ lạnh trong kê phòng. Tôi giữ bốn hay năm con trong tủ lạnh, làm đông cứng với chân duỗi về phía sau để dùng như tay cầm. Tôi mở cửa lồng bay và tay nắm chân của gà đông lạnh, đưa nó về phía trước chiến kê trong lồng. Ban đầu tôi giữ gà đông lạnh thấp gần mặt đất để chiến kê đá một hai cú, rồi tôi nâng lên cao hơn và để chiến kê nấp cao hơn và cao hơn nữa. Tôi muốn chiến kê của mình đá cao hơn (out-break) bất kỳ đối thủ nào ngoài trường đấu và hạ xuống trên lưng chúng. Xổ tay là cách tốt nhất mà tôi được biết để giúp chiến kê bật cao. Bằng cách lặp đi lặp lại bài tập này, chiến kê sẽ phát triển sức mạnh ở cánh và khi đến thời điểm ngoài trường đấu, nó sẽ đủ sức mạnh để đá bền và có lực, và bài bật cao sẽ cần dùng đến nhiều.

Chỉ sử dụng gà sống để xô tay một khi chiến kê không thích thú lắm với gà chết. Sau một thời gian, hễ chiến kê thấy bạn bước vào với gà trên tay, chúng không quan tâm gà sống hay chết, phóng lên tấp liền. Nếu bạn sử dụng gà sống để tập cho chiến kê quen với xô tay, hãy lấy những con gà dạt hoặc gà phu dùng riêng vào mục đích này, chú không phải là những con gà có tiềm năng.

Nếu bạn tuyển chọn số chiến kê này và trải qua quá trình biệt dưỡng với chúng, bạn sẽ thấy một số con tốt hơn số còn lại. Đây là lý do bạn phải luôn đăng ký hai ứng viên (entry) trong giải derby. Bạn luôn chuẩn bị chiến kê dự phòng - một số con mà bạn cho là rất hay, và một số con hơi kém hơn. Nhưng bạn sẽ chọn những con mạnh khỏe nhất vào ngày xuất trường và đem đi đá. Có con bạn nghĩ là hay hoá ra lại kém khi biệt dưỡng và xô. Và có con bạn nghĩ chỉ bình thường lại hoá hay khi biệt dưỡng. Bởi vậy, hãy chọn những chiến kê hay nhất như một ứng viên, và đá những con kém hơn chút như ứng viên khác. Cách này có ba lợi điểm - thứ nhất, bạn có hai cơ hội để thắng giải derby, thứ nhì, bạn có những con hay nhất trong một ứng viên do đó bạn có cơ hội thắng giải cao nhất với ứng viên đó, và thứ ba, khi bạn đem gà đến trường đấu, không con bạc nào biết được đâu là hàng "nhất" còn đâu là hàng "nhì". ["ứng viên" nghĩa là đội hay thí sinh tham gia giải, cứ theo mô tả của lão sư kê thì một mình ông tham gia tới hai đội, chẳng hạn Pinnon-A và Pinnon-B, và điều mà ông không nhắc tới đó là phí tham dự cũng phải đóng... gấp đôi!]

Điều cần quan tâm nhất là cách làm khô và ộp gà vào ngày xuất trường.

Bạn phải quan sát quá trình chiến kê tới độ. Phân hơi lỏng, có lẽ cả lác mặt nữa. Qua những dấu hiệu này, nếu bạn thấy phân quá lỏng nhưng lại lác mặt thì gà đang khô dần và sẵn sàng đá. Điều đang diễn ra đó là độ ẩm thoát ra từ mắt chứ không phải từ ruột. Những chiến kê này tới độ quá sớm. Đầu đã khô nhưng thân dưới vẫn còn "ướt". Đó là khi bạn bắt gà ra để rửa mặt thật kỹ bằng nước sạch. Bạn nhất định phải mang nước ở nhà lên trường đấu. Dùng dùng nước khác để lau rửa cho gà. Nước ở một số nơi có thành phần hoá học lạ khiến gà của bạn khó chịu. Hãy dùng loại nước mà nó đã quen. Chuẩn bị sẵn một cái chậu và miếng bọt biển để lau đầu gà thật kỹ. Nhỏ thật nhiều nước lên đầu. Thực hiện khi gà đang đá và trong tú dưỡng, thậm chí cả khi chúng không lác mặt. Kể cả khi trời lạnh, vẫn lau đầu cho chúng. Còn nếu trời quá lạnh, đừng nhỏ quá nhiều nước lên đầu; bạn không muốn gà bị lạnh đúng không, nhưng vẫn dùng miếng bọt biển ướt để lau đầu cho chúng bất kể thời tiết như thế nào. Một dấu hiệu khác để biết gà của bạn có tới độ hay chưa là kiểm tra phần da phía dưới hậu môn, giữa hai xương ghim gò lên. Da phải săn nhưng vẫn đàn hồi, đủ để bạn có thể dùng ngón cái và ngón trở bấu vào. Quan sát kỹ chi tiết này ở chiến kê và học cách nhận biết. Đây tương tự như cảm giác bông gà trên tay khi nó thực sự tới độ. Bạn có thể đọc hàng ngàn cuốn sách mô tả về "nút bàn" (corky), nhưng để học cách nhận biết như thế nào là tới độ thì bạn cần phải bông nhiều, thật nhiều gà. Nếu nỗ lực, bạn có thể cảm nhận được nó...

Nếu lớp da dưới hậu môn quá săn đến nỗi bạn không thể nhéo được, thì gà đã quá khô. Điều này sẽ khiến nó chém nông và không đâm sâu khi đá. Gà cần phải có đủ độ ẩm trong cơ thể để bạn có thể nhéo được lớp da dưới hậu môn mà không làm nó bị thương, lớp da này không được

quá sẵn, như dây đàn chẳng hạn. Cho dù gà không bị bệnh hay trong tình trạng xấu, nếu bị khô quá nhiều và quá nhanh, nó sẽ đâm nông và không vươn chân hết cỡ khi đá vào đối thủ. Cơ bắp của nó quá căng cứng và nó không thể đâm tốt. Dẫu có cố gắng, nó vẫn bị đâm bên dưới ngực và cổ gà đối phương - nó không thể duỗi chân để đâm.

Điều nữa mà bạn ít khi để ý với những chiến kê được vận chuyển xa. Trong kê phòng, đặt chiến kê trên nền nhà và để chúng bay một hai lần lên chạc trên tay bạn để chúng nghỉ ngơi và bạn có thể biết tình trạng của chúng. Hãy xổ tay một hai phát sau khi bạn đến trường và để chúng nghỉ ngơi. Rồi thả chúng về tủ dưỡng để nghỉ ngơi trước khi thi đấu.

Nếu vận chuyển gà đi xa, bạn cần làm trống gà trong nhiều giờ mà vẫn phải cho ăn. Hãy lược trứng ở nhà và bỏ lòng trắng vào lọ nước. Tại trường đấu, bạn phải dùng nhiều lòng trắng trứng hơn bất kỳ loại thức ăn nào khác. Và đây là một trong những bí mật vận chuyển gà. Trong hầu hết những giải mà tôi tham dự, tôi phải vận chuyển chiến kê đi xa cỡ 500 dặm hay hơn [~800 km]. Và nếu bạn không làm đúng cách thì bạn chỉ còn nước cầu nguyện để chiến thắng. Căng quá.

Bạn đem gà đến trường đấu và lưu chúng trong lồng xách trên xe trong khi dọn dẹp kê phòng cho đến khi sẵn sàng, rồi mới bắt gà nhốt vào tủ dưỡng. Rồi bắt lần lượt từng con thả vào lồng tròn (bội). Nếu kê phòng không có sẵn bội, bạn phải mang theo một cái bởi vì nó rất quan trọng. Bạn để gà duỗi chân, vỗ cánh và thải phân rồi xổ tay một hai cú. Nếu gà chưa trống (tức thải hết phân) hãy để nó nạp gà khác một hai cú trong khi xổ tay và nó sẽ thải phân ngay sau đó. Bằng không, hãy quan sát lồng xách, gà có thể đã thải phân ở đó trong khi vận chuyển. Tất cả đều là những tiểu tiết nhưng quan trọng.

Giả sử chúng ta đến trường đấu vào 7 giờ sáng và gà phải đạt trọng lượng dự kiến (vào phom) lúc 9 giờ tối. Bạn cần khoảng 1 tiếng để lau tủ dưỡng bằng rom sạch và bốc dỡ gà. Sau khi xổ và để gà nghỉ trong lồng dưỡng, là đến khoảng 9 giờ sáng, còn khoảng 12 tiếng nữa trước khi gà vào phom. Vào lúc này, tôi sẽ cho gà ăn một nửa bữa thông thường, và uống 5-6 ngụm nước nếu chúng uống đến đó. Tôi muốn chúng uống nước. Tôi không muốn gà bị khô. Nếu gà không chịu uống, tôi bỏ một hai hạt bắp vào chén nước để chúng mổ trong nước. Điều này thường giúp chúng uống thêm một chút. Chúng cần nước. Trong quá trình biệt dưỡng, tôi thích cho ăn một chút váng sữa (buttermilk) sau khi ăn hạt trộn. Điều này giúp gà giữ ẩm bởi chúng sẽ uống nhiều sữa hơn là nước. Tôi cho ít váng sữa vào chén thức ăn và chuyển từ tủ dưỡng này sang tủ dưỡng khác và để chúng uống nước thoải thích. Thức ăn trộn của tôi gồm bắp xay, thức ăn bồ câu đua (racing pigeon) và một ít thức ăn gia súc (hiệu Calf Mana). Rồi lấy hai phần lúa mạch chà (pearl barley), một phần bắp và một phần nho khô (raisin) cho vào nồi, đổ sữa ngập trên bề mặt 5 cm. Đun sôi rồi để nguội. Tính lượng thức ăn đủ cho hai hoặc ba ngày và trữ trong tủ lạnh ở kê phòng. Khi cho ăn, cho một nửa hỗn hợp thức ăn khô và một nửa thức ăn nấu, vào cả ban ngày lẫn ban đêm.

*"Xương khô trong kho đồ cũ nhà tôi đủ dùng cho cả làng trong đêm Halloween"* [tác giả ngụ ý sau đây sẽ có nhiều bí kíp được tiết lộ].



Nên nhớ rằng sức khỏe rất quan trọng đối với chiến kê. Nó tốt hơn bất kỳ loại thuốc nào khác. Nhưng trước tiên bạn phải có bốn gà tốt. Bạn không thể biệt dưỡng chiến kê thành công nếu nó không biết đá hay không đủ mạnh, không đủ nhanh, hoặc không biết đâm. Bạn chỉ có thể hỗ trợ thông qua biệt dưỡng. Có rất nhiều cách để giúp gà đá tốt hơn. Nhưng bạn phải có gà hay. Gà hay làm nên sư kê giỏi. Tôi bổ sung vitamin B-12 trước khi biệt dưỡng hai tuần. Tôi bắt gà từ bãi cột dây và nhốt vào lồng bay. Tẩy giun, xoa bột diệt rận và giúp chúng làm quen với khẩu phần ăn dùng trong biệt dưỡng. Với những con cần giảm cân, tôi hầu như bỏ hẳn bắp và cho ăn rất nhiều yến mạch ngâm. Cho ăn một ít thịt băm (hamburger) hoặc thịt hộp loại tốt dành cho chó trộn với một ít bột xương (bone meal). Điều mà bạn muốn là loại hết mỡ thừa hai bên sườn. Và việc cào bới trong lồng bay sẽ giúp cơ ngực nở nang. Một số chiến kê cần được tăng cân bởi vì quá gầy. Một số giảm cân rất dễ - trong khi số khác khó khăn hơn. Những con bị căng thẳng có xu hướng gầy ốm hơn những con còn lại trong quá trình biệt dưỡng và rất khó để giữ chúng mạnh khỏe. Những dòng chiến kê "tốc độ" như Roundhead và Grey cần nhiều thức ăn hơn, và tập ít hơn so với, chẳng hạn như dòng Hatch to con và lục. Chiến kê càng căng thẳng thì càng nên luyện tập ít hơn trên bàn tập. Tất cả những gì mà chúng cần đến là tự luyện. Bạn nên nhớ rằng phương pháp này rất nhẹ nhàng. Đây là vì nó được thiết kế cho dòng Hatch mỏng dẫu thuần hoặc pha với Claret vốn là dòng tốc độ. Nhưng trước khi bạn cho rằng tập như vậy là chưa đủ, nên nhớ là chiến kê được xoắn tay 10 lần mỗi ngày trong quá trình biệt dưỡng, và trải qua vài giờ mỗi ngày cào bới trong lồng bay với chạc rất cao, cỡ 1.8 m so với mặt đất mà chúng bay lên bay xuống liên tục. Vấn đề ở chỗ phương pháp này không đặt trọng tâm vào bàn tập, mà áp dụng một hình thức luyện tập khác. Đây là ý nghĩa của câu: "luyện tập rất quan trọng trong quá trình biệt dưỡng". Nhưng có nhiều cách luyện tập khác nhau.

Với gà nhút nhát, bạn phải kiên nhẫn. Chúng giẫy giụa rất dữ, bởi vậy bạn phải bình tĩnh và nhẹ nhàng. Làm thân với chúng và để chúng biết đây là bạn. Đừng bao giờ chộp hay cố vồ lấy chúng bằng không bạn sẽ làm chúng hoảng sợ.

Một phần của việc luyện tâm (mental conditioning) là tập để chiến kê đáp lại những âm thanh đặc trưng. Đừng coi nhẹ điều này bởi nó sẽ giúp bạn thắng những trận lẽ ra phải thua: Hãy học cách trò chuyện với gà. Khi bạn đến gần dây cột và lồng bay, hãy cho chúng một hai hột bắp và trò chuyện với chúng bằng một số âm thanh đặc trưng, chẳng hạn như tiếng túc túc hoặc tặc lười. Gà sẽ mổ bắp, lắng nghe âm thanh đặc trưng và đáp lời bạn. Hãy luôn làm vậy mỗi khi bạn ở gần gà và thưởng chút thức ăn đi kèm với âm thanh đó. Dạy nó cách đáp lại bạn. Và rồi, tin hay không tùy bạn, ngoài trường đấu, khi tưởng như sắp bại đến nơi, bạn có thể tạo ra âm thanh đó và làm gà tỉnh dậy đủ để thắng trận đấu tưởng chừng như đã thua rồi - hoặc cho gà mổ ít thức ăn, điều có thể rất quan trọng trong các trận đấu kéo dài. Việc này đem lại tác dụng, nếu bạn có một chiến kê trong tình trạng tuyệt vọng ở trường đấu và bạn từng dạy nó đáp lời bạn, bạn có thể "tâm sự" với nó và thu được phản ứng rất tích cực. Hãy thử và bạn sẽ thấy. Đây chính là luyện tâm. Một khi tâm thần ở trạng thái tốt thì thể chất cũng được cải thiện - cùng với một số trợ giúp từ chính bạn.

Một điều mà nhiều người thường bỏ qua là thị giác của chiến kê. Nếu bạn có lòng với nắp đậy

kín bên trên, và bạn nhốt gà trong đó, nó không thể nhìn ra ngoài qua đỉnh lồng và điều này sẽ khiến một số cơ mắt bị yếu đi và hỏng. Nếu được thả ra ngoài, nơi có thể quan sát phía trên đầu, con người sẽ tự biến đổi hình dạng ngoài vùng sáng và gà luyện tập cơ mắt theo cách mà nó không thể làm trong lồng đầy kín nắp. Nếu bạn so sánh một chiến kê được nuôi trong lồng kín với chiến kê được thả rông hoặc cột dây, những con mà chúng ta vẫn nuôi, chúng ta sẽ thấy rằng gà nuôi lồng sẽ khó khăn hơn trong việc điều chỉnh tiêu cự với những vật thể ở xa. Đây là vấn đề nhỏ. Nhưng nó góp phần vào việc thành bại. Để giải quyết, nếu bạn có chiến kê nhốt trong lồng kín trong quá trình tiền biệt dưỡng, hãy bắt chúng ra vài giờ mỗi ngày và thả vào lồng kềm cùng với một con gà mái. Và khi bạn bắt gà từ tủ dưỡng đến lồng bay trong vài giờ vào ban ngày trong quá trình biệt dưỡng, hãy giữ gà mái bên cạnh cho đến 4 hay 5 ngày trước trận đấu. Tức là, bạn không đem gà mái đi cho đến khi bắt đầu ộp gà. Điều này có nghĩa gà mái ở lồng bên cạnh - không thả chung. Gà trống trong lồng và gà mái bên ngoài, nhưng chúng luôn nhìn thấy nhau. Rải một ít hạt hay thức ăn để gà trống túc mái đến ăn. Điều này giúp gà trống ra dáng và luôn lạnh lợi. Nếu có thể, bạn hãy làm nhiều lần trong ngày.

Mỗi ngày trong quá trình tiền biệt dưỡng, bắt gà ra khỏi lồng nhiều lần vào ban ngày để vuốt ve chúng. Chơi với chúng, xoa bóp và cho ăn vài hạt bắp. Mục đích là bông gà một lúc.

Khi bạn có chiến kê đang biệt dưỡng, hãy chuẩn bị sẵn lồng xách trong kê phòng. Khi bạn bắt gà ra để bông và vuốt ve, hãy nhốt nó vào lồng xách để nó làm quen với lồng. Nhốt gà ở đó trong vòng 5 đến 10 phút vào buổi sáng hay chiều. Bằng cách đó, một khi bạn vận chuyển gà, nó đã quen lồng và điều này giúp nó bớt căng thẳng.

Lồng bay trong quá trình tiền biệt dưỡng càng to càng tốt. Nền được lót rom hay lõi bắp. Đùng trải quá dày kéo gà sẽ không bới nữa. Khoảng 5-8 cm rom là đủ. Thả chút thức ăn vào buổi sáng và để chúng bới. Nhưng vào buổi tối, cho gà ăn trong chén, và cho ăn khẩu phần giống như khi biệt dưỡng, nhờ vậy chiến kê sẽ quen với khẩu phần mới. Theo cách này, gà của bạn lên chạc với bầu điều căng đầy, nhưng không bị quá nhiệt vì bới rom tìm thức ăn. Thân nhiệt khi lên chạc có thể khiến gà ngã bệnh.

Quan sát phân gà qua toàn bộ quá trình biệt dưỡng. Vào ban đêm, hãy để gà đậu trong lồng bay, chú không phải trong tủ dưỡng. Rồi vào buổi sáng, hãy thức dậy đủ sớm để quan sát phân gà trên mặt đất trước khi bị chúng dẫm nát. Coi xem phân quá đặc hoặc quá lỏng, rồi bạn sẽ biết chúng tiêu hoá thức ăn như thế nào. Nếu phân quá lỏng, hãy nghiền nát nửa viên soda và đút cho nó, và điều này sẽ giúp nó khô đi một chút.

Làm khô gà là một chủ đề nhạy cảm. Bạn không thể làm khô hai chiến kê theo cách như nhau, nhưng đây là những hướng dẫn chung: Trong năm hay sáu ngày đầu của quá trình biệt dưỡng, hãy luôn để khay nước cho gà uống. Vào những ngày sau cùng, trong khi ộp, hãy lấy nước đi. Đùng cho uống ngay sau khi gà ăn xong. Thay vào đó, hãy đợi từ 30 đến 45 phút trước khi cho uống để thức ăn hút ẩm từ cơ thể gà.

Bạn cần quan sát bởi một số chiến kê khô nhanh hơn so với những con khác và bạn cần để ý sát sao phân của chúng. Ướt: lỏng và chảy. Khô: nó sẽ lác và rảy đầu. Đó là dấu hiệu chiến kê đã sẵn sàng xuất trận trong vòng 12 giờ tới. Tuyến lệ sẽ bị khô trước những bộ phận khác. Khi tuyến này bị khô, gà sẽ đảo mắt khó khăn vì vậy mà nó bắt đầu lác và rảy đầu. Hãy lưu ý hiện tượng này. Nếu điều này diễn ra mà không đúng giờ xuất trận, hãy rửa đầu thật nhiều nước và tăng độ ẩm trong thức ăn. Một cách khác cũng có tác dụng là cho ăn một khúc chuối thật chín dài khoảng 5 cm, một khi gà lác đầu quá nhiều và tôi nhận thấy phân quá đặc. Khi bạn bắt đầu ộp gà để đá, bạn phải lưu ý đừng để gà bị khô quá nhanh.

Nếu bạn sắp sửa đá vào chủ nhật, hãy nhốt gà vào tủ dưỡng từ thứ ba để chúng nghỉ ngơi. Giữ chúng trong tủ dưỡng trong khoảng 3 giờ vào buổi sáng và 3 giờ vào buổi chiều. Điều này có nghĩa chúng được thả vào lồng bay khoảng 1 giờ vào cả sáng lẫn chiều. Điều này giúp gà thu dần, thải phân và kè mái đôi chút. Nếu bạn thả gà 1 giờ vào thứ ba thì hãy giảm còn 30 phút vào thứ sáu. (Nếu bạn đi đá ở xa vào chủ nhật, bạn phải vận chuyển gà từ đêm thứ sáu)...

Hãy đối mặt với 10 giờ vận chuyển.

Thứ tư, ngày luyện tập cuối cùng. Thì đá vào đêm thứ bảy.

Thứ năm, bắt gà khỏi lồng một chút. Xoa bóp, vuốt ve, kiểm tra phân phải săn. Bằng không, bạn sẽ muốn phân gà hơi lỏng thay vì quá săn. Điều quan tâm chính trong quá trình vận chuyển là nhiệt độ thích hợp. Trong xe của bạn, nếu quá nóng, gà sẽ thải phân lỏng. Thứ tư, trước trận đấu vào chủ nhật, ngưng cho ăn trứng tươi và bắt đầu cho ăn lòng trắng trứng luộc.

Bạn kết thúc biệt dưỡng khi bắt đầu ộp. Đừng cho gà uống nước trong khi ộp bởi vì khi tỉnh dưỡng, chúng ở trong tình trạng kiêng cử và uống nước vô tội vạ, thường nhiều hơn lượng mà chúng cần. Thay vì đợi nửa giờ sau khi ăn để được uống nước, chiến kê của bạn sẽ tự khô dần nhờ kiêng nước. Vào hai ngày sau cùng trước trận đấu, tôi che tối kê phòng và bật radio cả ngày lẫn đêm để gà quen với tiếng ồn. Nhiều dân đá gà bật radio trong kê phòng của mình. Nếu gà của bạn không quen với tiếng ồn này, tiếng ồn ở kê phòng bên cạnh có thể gây ra hiệu ứng tiêu cực với chúng. Bởi vậy bạn cần giúp chúng làm quen với tiếng ồn này. Vào thứ sáu, cho ăn đầy đủ vào buổi sáng, buổi tối cho gà nhịn ăn để vận chuyển. Khởi hành khi trời sập tối, cho mỗi con nuốt một viên gelatin với nước thuốc phiện (paregoric) theo tỷ lệ 1 giọt mỗi pound [453 g], mỗi con nhỏ chừng 5 giọt. Nhỏ vào vỏ thuốc rỗng rồi nhồi vào họng gà. Việc này cần thực hiện tối thiểu 10 đến 12 giờ trước trận đấu và nó sẽ giúp gà nằm yên và ngủ. Khi tỉnh dậy, nó sẽ mạnh khoẻ như trước đây. Nếu bạn có một chuyến đi thật dài - từ 8 đến 10 giờ, bạn cần nhồi cho mỗi con hai viên đường nâu để chúng không mất sức vì nhịn đói. Đường không khó tiêu và không ảnh hưởng đến hệ tiêu hoá của gà. Thuốc phiện giúp gà say và thậm chí không gây cho đến khi bạn bốc dỡ và bố trí gà tại trường. Còn với chuyến đi ngắn độ vài giờ, bạn không cần phải dùng đường nâu cũng như thuốc phiện. Chỉ cần chất gà và vận chuyển, nên nhớ điều gà phải trống trong quá trình vận chuyển.

Rồi mọi thứ bắt đầu vào buổi sáng...

---

## Ghi chú

\* Sofare seed: Không rõ là loại hạt nào nhưng anh bsdinhhuong (người mua và tặng tập tài liệu này) đoán là hạt hướng dương (sunflower seed). Sau này mình phát hiện một loại hạt phát âm gần giống là “safflower seed” [ˈsæflaʊə] (hạt rum) mà người ta vẫn dùng trong biệt dưỡng gà chọi cùng với hạt hướng dương. Vậy làm sao “safflower” lại biến thành “sofare”? Có lẽ khi truyền lại bí kíp này, lão sư kê không tự tay viết mà đọc lại cho con cháu chép, có khi chỉ là chú nhóc độ chục tuổi chưa rành từ vựng mà lại “lo ra”!

\* Synthroid (Levothyroxine sodium) là hormon tuyến giáp. Thuốc này trị bệnh nhược tuyến giáp ở người. Một trong những tác dụng phụ của nó là gia tăng nhịp tim. Có lẽ tác giả khai thác đặc điểm này giúp gà đá nhanh và mạnh hơn.

\* Tham khảo [Tổng hợp bài viết về chủ đề biệt dưỡng](#)

